

Autorka Prof. dr Lidija Madžar u svom udžbeniku *Ekonomija znanja, obrazovanja i inovacija*, u teorijskom i metodološkom smislu, adekvatno pristupa proučavanju izuzetno važnih aspekata upravljanja razvojem znanja i sistemom obrazovanja u savremenim organizacijama i nacionalnim privredama. U tom smislu rezultati njenog naučno-istraživačkog rada predstavljaju značajan doprinos razvoju savremene ekonomske nauke, a posebno ekonomije znanja, obrazovanja, invencija, inovacija i tehnološkog napretka. Jednu od posebnih vrednosti ovog dela predstavlja i njen popularan, koncizan i razumljiv stil pisanja. Autorka pregledno i jasno iznosi sadržaj svog rukopisa, kako u konceptualnom, tako i u jezičkom smislu. Terminologija rukopisa je usklađena sa važećim naučnim standardima, dok sama autorka na pitak, razumljiv i popularan način predstavlja svoje nalaze, olakšavajući razumevanje teksta i potkrepljujući ga brojnim primerima iz prakse. Zbog toga bi ova knjiga mogla da bude od koristi ne samo studentima, istraživačima, članovima akademske zajednice, analitičarima i donosiocima odluka, nego i širem krugu čitalaca zainteresovanih za proučavanje ove aktuelne i složene ekonomske problematike.

Prof. dr Dragana Vojteški Kljenak

Predloženi udžbenik *Ekonomija znanja, obrazovanja i inovacija* autorke Prof. dr Lidije Madžar predstavlja jedan od izvanrednijih naučnih radova koji prati evoluciju ekonomije i upravljanja znanjem, obrazovanjem, invencijama i inovacijama u savremenom društvu, od njihove geneze, pa sve do najnovih vremena, osvetljavajući dinamičnu razvojnu putanju njihove evolucije i definišući njihovo mesto i ulogu u savremenim uslovima krajnje neizvesnog globalizovanog okruženja i privređivanja. Rukopis *Ekonomija znanja, obrazovanja i inovacija* ujedno predstavlja i autorski rezultat vidnog dugogodišnjeg bavljenja ekonomskom tematikom. Autorka je koristila aktuelne izvore domaće literature, a još u većoj meri i inostrane, što uz vidno sopstveno teorijsko i praktično znanje i iskustvo u ovoj oblasti predstavlja sveobuhvatnu i jasnu prezentaciju suštine problema u oblasti ekonomije znanja, obrazovanja i inovacija. Stil pisanja je moderan, jasan i terminološki precizan. Sistematičnost kojom je autorka napisala udžbenik ogleda se u postepenom uvođenju čitaoca u razmatranu problematiku, od jednostavnijih ka složenijim strukturama. Sve ovo podrazumeva da ova knjiga predstavlja kvalitetno nastavno štivo namenjeno studentima Alfa BK Univerziteta, ali i svim zainteresovanim praktičarima i stručnjacima iz oblasti ekonomije.

Prof. dr Dušica Karić

Alfa BK Univerzitet

Regionalne ekonomske integracije u savremenom svetu

Lidija Madžar, Milica Simić REGIONALNE EKONOMSKE INTEGRACIJE U SAVREMENOM SVETU

Lidija Madžar
Milica Simić

Dr Lidija Madžar

Dr Milica Simić

**REGIONALNE EKONOMSKE
INTEGRACIJE U SAVREMENOM
SVETU**

Beograd, 2025. godine

Prof. dr Lidija Madžar

Prof. dr Milica Simić

**REGIONALNE EKONOMSKE INTEGRACIJE U
SAVREMENOM SVETU**

Izdavač

ALFA BK UNIVERZITET

Palmira Toljatija 3, Beograd

Za izdavača

Prof. dr Jovan Veselinović

Urednik izdanja

Prof. dr Jozefina Beke Trivunac

Recenzenti

Prof. dr Jozefina Beke Trivunac

Prof. dr Dragana Vojteški Kljenak

Lektura

Lektorski tim Alfa BK Univerziteta

Dizajn korica

Prof. dr Lidija Madžar

Globe map

Štampa

3D + doo Beograd

Tiraž

100

ISBN

978-86-6461-091-9

Copyright © Lidija Madžar i Milica Simić, 2025

Sva prava su zadržana. All rights reserved.

Kada se slože i slabi su jaki
srpska narodna misao

Sadržaj	
Predgovor prvom izdanju	9
Spisak slika	11
Spisak tabela	11
I Globalni rast i faktori globalnog rasta	13
1.1 Uvod	13
1.2 Trenutni izgledi globalnog rasta	18
1.3 Značaj regionalnih ekonomskih integracija za rast globalne privrede	20
Rezime poglavlja	23
Pitanja za proveru naučenog gradiva	25
Izvori literature	26
II Regionalne ekonomske integracije	29
2.1 Uvod	29
2.2 Nivoi regionalnih ekonomskih integracija	31
2.3 Prednosti i mane regionalnih ekonomskih integracija	34
Rezime poglavlja	37
Pitanja za proveru naučenog gradiva	38
Izvori literature	39
III Trgovinski sporazumi u savremenom svetu	41
3.1 Uvod	41
3.2 Unilateralni, bilateralni i multilateralni trgovinski sporazumi	42
3.3 Značaj trgovinskih sporazuma	43
3.4 Najznačajnije vrste trgovinskih sporazuma	44
Rezime poglavlja	49
Pitanja za proveru naučenog gradiva	50
Izvori literature	51
IV Trgovinski ratovi u savremenom svetu	53
4.1 Uvod	53

4.2 Trgovinski ratovi	55
4.3 Prednosti i mane trgovinskih ratova	57
4.4 Ekonomske sankcije	60
Rezime poglavlja	62
Pitanja za proveru naučenog gradiva	64
Izvori literature	65
V Evropska unija (EU)	67
5.1 Uvod	67
5.2 Opšti podaci o Evropskoj uniji	69
5.3 Privreda Evropske unije.....	73
5.4 Osnivanje i razvoj Evropske unije.....	76
5.5 Politika proširenja Evropske unije.....	81
5.6 <i>Krugovi</i> proširenja Evropske unije	83
5.7 Brexit.....	85
5.8 Ekonomske posledice Brexita	86
Rezime poglavlja	90
Pitanja za proveru naučenog gradiva.....	93
Izvori literature	95
VI Evropsko udruženje za slobodnu trgovinu (EFTA sporazum)	99
6.1 Uvod	99
6.2 Funkcionisanje EFTA sporazuma	101
6.3 Evropski ekonomski prostor.....	102
Rezime poglavlja.....	103
Pitanja za proveru naučenog gradiva.....	105
Izvori literature	105
VII Sporazum o slobodnoj trgovini zemalja Centralne Evrope (CEFTA sporazum)	107
7.1 Uvod	107

7.2 Stari CEFTA sporazum	109
7.3 Novi CEFTA 2006 sporazum	110
7.4 Višegradska grupa	112
Rezime poglavlja	113
Pitanja za proveru naučenog gradiva	114
Izvori literature	115
VIII Severnoamerički sporazum o slobodnoj trgovini (NAFTA sporazum)	117
8.1 Uvod	117
8.2 Istorijska pozadina NAFTA sporazuma	119
8.3 Važnije odredbe NAFTA sporazuma	120
8.4 Prednosti i nedostaci NAFTA sporazuma	122
8.5 Američko-meksičko-kanadski sporazum o slobodnoj trgovini (USMCA) ..	124
8.6 Konačni efekti NAFTA sporazuma	127
Rezime poglavlja	129
Pitanja za proveru naučenog gradiva	131
Izvori literature	131
IX Evroazijska ekonomska unija (EAEU)	133
9.1 Uvod	133
9.2 Zajednica nezavisnih država (CIS) i osnivanje Evroazijske ekonomske unije (EAEU)	135
9.3 Evolucija projekta „Evroazijska inicijativa”	136
9.4 Faza „institucionalne integracije“	138
9.5 Faza „stvarne integracije“	139
9.6 Faza „ekonomske konfiguracije“	143
9.7 Evroazijska ekonomska unija danas	145
9.8 Položaj Srbije u odnosu na Evroazijsku ekonomsku uniju	148
Rezime poglavlja	153
Pitanja za proveru naučenog gardiva	155

Izvori literature	156
X Inicijativa Pojas i put	161
10.1 Uvod	161
10.2 Međunarodni odnosi i geostrateške implikacije Inicijative Pojas i put	164
10.3 Perspektive Inicijative Pojas i put	165
Rezime poglavlja	166
Ispitna pitanja za proveru naučenog gradiva	167
Izvori literature	168
XI Zemlje BRIKS-a	169
11.1 Uvod	169
11.2 Funkcionisanje i izazovi BRIKS-a	171
11.3 Globalna uloga zemalja BRIKS-a	172
Rezime poglavlja	174
Pitanja za proveru naučenog gradiva	175
Izvori literature	175
XII Zajednica zemalja jugoistočne Azije (ASEAN)	177
12.1 Uvod	177
12.2 Funkcionisanje ASEAN-a	178
12.3 Ciljevi, svrha i osnovni principi delovanja ASEAN-a	179
Rezime poglavlja	181
Pitanja za proveru naučenog gradiva	182
Izvori literature	182
XIII Azijsko-pacifička ekonomska zajednica (APEC)	185
13.1 Uvod	185
13.2 Funkcionisanje APEC-a	186
13.3 Ciljevi iz Bogora	188
Rezime poglavlja	189
Pitanja za proveru naučenog gradiva	190

Izvori literature	191
XIV Zemlje Južnog zajedničkog tržišta (MERCOSUR)	193
14.1 Uvod	193
14.2 Funkcionisanje Južnog zajedničkog tržišta	195
14.3 Savremeni izazovi MERCOSUR-a	196
Rezime poglavlja	198
Pitanja za proveru naučenog gradiva	199
Izvori literature	199
XV Afrička monetarna unija (AMU)	201
15.1 Uvod	201
15.2 Problemi u formiranju Afričke monetarne unije	203
15.3 Afrička ekonomska zajednica (AEC)	205
Rezime poglavlja	207
Pitanja za proveru naučenog gradiva	208
Izvori literature	208
Zbirni pregled korišćenih izvora literature	210
O autorkama udžbenika	224

Predgovor prvom izdanju

Ova knjiga je nastala u želji da se njenim čitaocima prikažu i pojasne najznačajniji pojmovi i najnoviji trendovi u oblasti regionalnih ekonomskih integracija u savremenom svetu. U knjizi se na popularan, dinamičan, sistematičan i koncizan način opisuju najznačajnije ekonomske regionalne grupacije koje su obeležile razvoj globalne privrede u XXI veku. Knjiga upućuje čitaocu na značaj i ulogu savremenih regionalnih ekonomskih integracija u razvoju globalne i privrede mnogih zemalja i regiona širom sveta. Problematika regionalnih ekonomskih integracija inače predstavlja deo međunarodne i monetarne ekonomije, koje nastaju sa ciljem podsticanja komparativnih prednosti i ekonomije obima u zemljama obuhvaćenim datim regionalnim sporazumom. Iako postoje brojni primeri savremenih regionalnih ekonomskih integracija u svetu, sve one se oslanjaju na uklanjanje barijera slobodnom kretanju robe, usluga, ljudi i kapitala, kao i drugih prepreka slobodnom odvijanju tokova trgovine, praćenim kreiranjem zajedničkih pravila i propisa sa ciljem rešavanja brojnih problema, izazova i tržišnih nedostataka poput nelojalne konkurencije, asimetričnih informacija u tržišnim transakcijama, negativnih eksternalija, trgovinskih prepreka, kreiranja zajedničke valute i pravila trgovine i sl. Regionalne ekonomske integracije nastaju u slučajevima u kojima se zemlje udružuju da bi formirale zonu slobodne trgovine, carinsku uniju ili zajedničko tržište, obezbeđujući njihovim članicama preferencijalni pristup tržištima integracijom obuhvaćenih zemalja. Ekonomski efekti regionalnih integracionih sporazuma obuhvataju konkretne koristi i troškove stvaranja i skretanja trgovine, kao i dobitke od ekonomije obima, povećanog obima trgovine, dinamičnijih ulaganja i rastuće konkurencije. Dublja ekonomska integracija može se ostvariti ukidanjem uvoznih carina, kvota i brojnih necarinskih barijera, kao i usvajanjem drugih mera usmerenih na eliminaciju segmentacije tržišta i podsticanje daljih integracionih procesa. Ovi procesi, između ostalog, imaju i ključni značaj za povećanje ekonomske otpornosti savremenih zemalja i regiona, kao i za dalje podsticanje slobodnog kretanja ideja, faktora proizvodnje, robe i usluga, tehnološke razmene, informacija, raznih oblika intelektualne svojine i dr.

Ova knjiga ujedno predstavlja i obavezan udžbenik koji je prevashodno namenjen studentima Osnovnih akademskih studija Ekonomija i finansije na Fakultetu za finansije, bankarstvo i reviziju Alfa BK univerziteta iz Beograda. Međutim, kao takva, ova knjiga takođe može biti poučna i široj čitalačkoj publici, a pre svega praktičarima, analitičarima, stručnjacima iz

raznih naučnih oblasti, studentima drugih usmerenja, novinarima i donosiocima odluka zainteresovanim za proučavanje aktuelnih fenomena i trendova iz oblasti međunarodne ekonomije i savremenih regionalnih integracija. Važno je napomenuti i da je poglavlje posvećeno izučavanju trgovinskih ratova u savremenom svetu preuzeto iz naučne monografije prof. dr Lidije Madžar *Globalne privredne posledice Ukrajinskog rata* u izdanju Alfa BK univerziteta iz Beograda, dok je deo poglavlja o Evroazijskoj ekonomskoj uniji preuzet iz naučne monografije prof. dr Milice Simić i saradnika *Značaj spoljnotrgovinske razmene agroindustrijskih proizvoda Republike Srbije i članica Evroazijske ekonomske unije* u izdanju Instituta za ekonomiku poljoprivrede iz Beograda. Dok ovaj udžbenik pokriva prominentne trendove, najsvežije podatke i karakteristike najvažnijih regionalnih ekonomskih integracija u savremenom svetu, u planu je i objavljivanje njegovog drugog dopunjenog izdanja koje će obuhvatiti osnove vođenja regionalne politike, odnosno pregled ciljeva, razloga, mera i instrumenata ove politike, kao i drugih relevantnih pitanja vezanih za ovu oblast.

Autorke se od srca zahvaljuju svima koji su dali bezrezervnu podršku i pomogli u pisanju i objavljivanju ovog udžbenika, a posebno recenzentima Prof. dr Jozefini Beke Trivunac i Prof. dr Dragani Vojteški Kjenak na strpljenju, posvećenosti, izdvojenom trudu i vremenu, korisnim savetima, dobronamernim sugestijama i nesebičnoj pomoći pri konceptualizaciji i oblikovanju ove knjige. Autorke se takođe zahvaljuju i svojim roditeljima i članovima svojih porodica na nesebičnoj i bezrezervnoj podršci tokom njenog pisanja.

Prof. dr Lidija Madžar

Prof. dr Milica Simić

Beograd, u aprilu 2025. godine

Spisak slika

Slika 1. Brandtova linija	15
Slika 2. Podela savremenih zemalja prema klasifikaciji Svetske banke.....	16
Slika 3. Projekcije rasta realnog BDP-a u 2024, 2025. i 2026. godini	19
Slika 4. Nivoi regionalne ekonomske integracije	34
Slika 5. Udeo EU u globalnoj trgovini	75
Slika 6. Životni standard u zemljama članicama EU meren per capita potrošnjom.	76
Slika 7. Tri stuba funkcionisanja Evropske unije	77
Slika 8. Evropska valutna zmija (kretanje kursa svih valuta u odnosu na američki dolar)	79
Slika 9. Najveći spoljnotrgovinski partneri Srbije u 2020. godini	152

Spisak tabela

Tabela 1. Osnovni podaci o članicama EU i kandidatima za članstvo u EU.....	72
Tabela 2. Suštinske razlike između NAFTA i USMCA sporazuma	126

I Globalni rast i faktori globalnog rasta

Studenti će učenjem ove nastavne glave biti u stanju da:

- razumeju pojam globalnog rasta, kao i konkretne koristi od ovog procesa,
- sagledaju kriterijume klasifikacije savremenih zemalja i faktore globalnog rasta i razvoja,
- utvrde stanje i trenutne izglede globalnog privrednog rasta,
- shvate odnos između rasta globalne proizvodnje i globalne trgovine u proteklom decenijama,
- se upoznaju sa ulogom regionalnih ekonomskih integracija u podsticanju globalnog rasta i
- razumeju prednosti i ograničenja članstva u izvesnoj regionalnoj ekonomskoj integraciji.

1.1 Uvod

U sveprisutnoj eri globalizacije, pod **globalnim rastom** (global growth) se podrazumeva širenje poslovanja na nova i potencijalno neiskorišćena međunarodna tržišta, koje omogućuje dopiranje do većeg broja ljudi putem, ali i širenjem datog asortimana proizvoda i usluga. Globalni rast se može opisati i kao razvoj ili rast značaja neke industrijske grane, organizacije ili ideje na globalnom nivou (Collins, 2024). U makroekonomskom smislu, globalni rast se definiše kao stopa promene globalnog bruto domaćeg proizvoda (BDP), obično tokom jedne kalendarske godine (Steil, 2024). Globalni rast se još može definisati i kao povećanje obima globalne proizvodnje ekonomskih dobara i usluga u posmatranom periodu u odnosu na prethodni period. Ovaj fenomen se može meriti nominalnim i realnim pokazateljima. Najčešće se u vidu tradicionalnih pokazatelja agregatnog globalnog privrednog rasta koriste globalni BDP i globalni bruto nacionalni proizvod (BND), dok se ponekada koriste i alternativne mere (Investopedia Team, 2024).

Pored osvajanja novih tržišta, još jedan od razloga širenja poslovanja preduzeća na međunarodnom nivou *leži* i u diversifikaciji poslovanja međunarodnih kompanija i njihovoj zaštiti od preovlađujućih tržišnih uslova

u jednoj geografskoj oblasti. Globalni rast donosi sa sobom brojne mogućnosti i izazove za međunarodna preduzeća, posebno u regulisanim industrijskim granama kao što su prirodne i medicinske nauke, što dalje zahteva i razmatranje mnogih faktora međunarodnog poslovanja i globalnog rasta i razvoja.

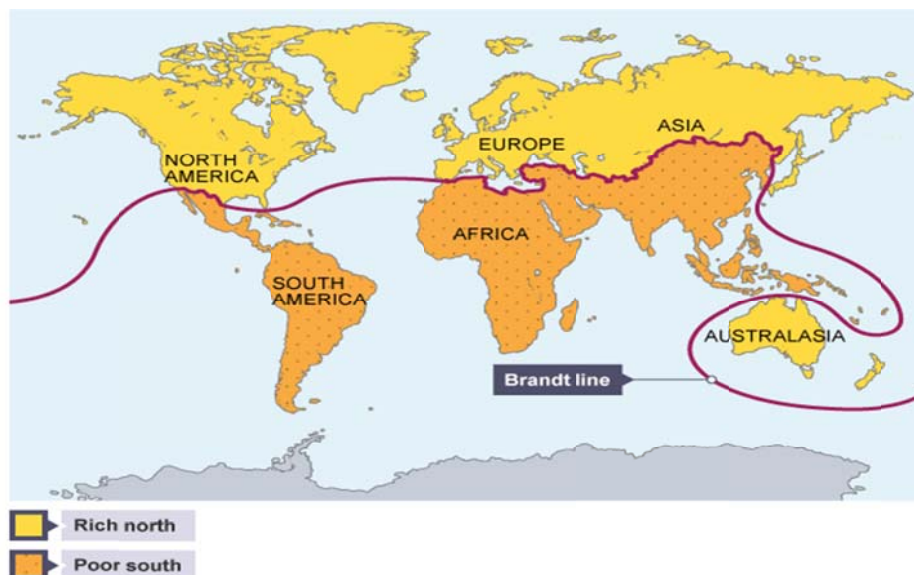
Poslovanje na globalnom nivou, kao i izlazak na različita međunarodna tržišta nosi sa sobom mnoge pogodnosti i izazove, dok ono može u velikoj meri podstaći rast i razvoj samih međunarodnih kompanija, obezbeđujući im i jedinstvenu konkurentsku prednost. U najznačajnije koristi od globalnog širenja preduzeća ubrajamo (Proclinical, 2024):

- ostvarivanje većeg tržišnog dosega – prisustvo na međunarodnom tržištu može pomoći datoj kompaniji da dopre do većeg broja potencijalnih potrošača,
- poboljšani pristup ljudskim resursima – prisustvo na novom tržištu omogućuje svakoj kompaniji da pristupi novom fondu talentovanih, školovanih i kompetentnih ljudi različitog kulturnog porekla, koji poseduju različita znanja i veštine i neprocenjivo poznavanje lokalnog tržišta,
- pristup novim proizvodnim objektima – širenje poslovanja na međunarodnom nivou takođe omogućuje i pristup novim tehnologijama, proizvodnim tehnikama, inovativnim metodama proizvodnje i industrijskim ekosistemima, koji mogu značajno povećati kvalitet i profitabilnost poslovanja,
- diversifikaciju tržišta – poslovanje na većem broju međunarodnih tržišta može omogućiti datoj organizaciji veću poslovnu prepoznatljivost i finansijsku stabilnost,
- povećanu svest o brendu – poslovanje na novom tržištu omogućuje datoj organizaciji da izgradi i ojača svest potrošača o svom brendu, njegovu prepoznatljivost, kao i njihovu lojalnost i
- rast mogućnosti ulaganja – širenje na nova tržišta takođe podrazumeva i rast ulaganja u inovativna i napredna rešenja, posebno u onim prilikama u kojima su podržana vladinom politikom i odgovarajućim sistemom subvencija.

Danas su različite zemlje sveta obično klasifikovane prema stepenu svog dostignutog nivoa društvenog i privrednog razvoja koji se može posmatrati na različite načine. Nivo dostignutog razvoja neke zemlje ukazuje na njen ostvareni ekonomski, društveni, kulturni i tehnološki napredak. Nekada je u vidu osnovnog kriterijuma klasifikacije bila korišćena takozvana Brandtova

linija (the Brandt line) koja je delila sve zemlje sveta na bogati sever i siromašni jug (Slika 1). Međutim, danas se ova klasifikacija smatra previše uopštenom i pojednostavljenom s obzirom na činjenicu da neke zemlje sa severne hemisfere poput Kine i Indije više nemaju status siromašnih zemalja, već zemalja u razvoju (ZUR).

Slika 1. Brandtova linija

Izvor: BBC Bitesize, (2024a)

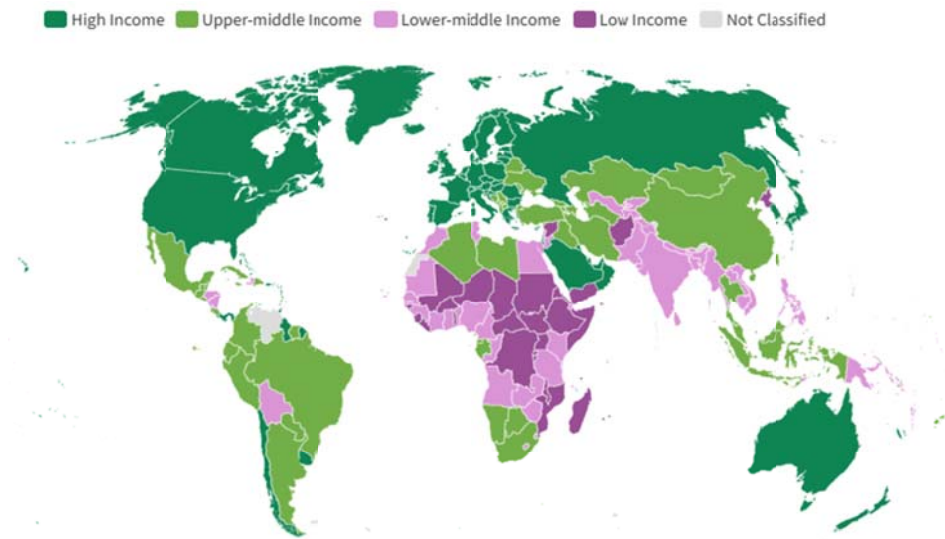
Danas je daleko popularnija klasifikacija zemalja Svetske banke (World Bank) prema visini nacionalnog dohotka koja sve zemlje sveta deli na (BBC Bitesize, 2024a):

- zemlje niskog dohotka – kao zemlje sa bruto nacionalnim dohotkom (BND) po glavi stanovnika u visini do 1.145 američkih dolara (primeri: Čad i Etiopija),
- zemlje srednjeg dohotka – kao zemlje sa BND po glavi stanovnika u rasponu od 1.145 do 14.005 američkih dolara (primeri: Meksiko i Irak) i
- zemlje visokog dohotka – kao zemlje sa BND po glavi stanovnika većim od 14.005 američkih dolara (primeri: Nemačka i SAD).

Uobičajeno je i da se zemlje srednjeg nivoa dohotka dalje dele na zemlje višeg srednjeg dohotka i zemlje nižeg srednjeg dohotka (Slika 2). Zemlje nižeg srednjeg dohotka imaju BND po glavi stanovnika u rasponu od 1.146

do 4.515 američkih dolara, dok zemlje višeg srednjeg dohotka imaju BND po glavi stanovnika u rasponu od 4.616 do 14.005 američkih dolara. Inače je ova klasifikacija zemalja doživela svoju značajnu evoluciju u tom smislu što je 1987. godine 30% obuhvaćenih zemalja bilo kategorizovano u zemlje niskog dohotka, a 25% zemalja u zemlje visokog dohotka, dok je danas samo 12% njih svrstano u kategoriju zemalja niskog dohotka, a 40% ih je svrstano u zemlje visokog dohotka. Ovi podaci svakako ukazuju na značajan ostvareni globalni rast u protekle tri decenije. Na osnovu podataka Svetske banke se uočava i da su najznačajnije pomake u svom razvoju doživele zemlje Južne Azije, Južne Amerike i Kariba, ukazujući i na važne međuregionalne razlike u savremenom svetu (Metreau et. al, 2024).

Slika 2. Podela savremenih zemalja prema klasifikaciji Svetske banke

Izvor: Metreau et. al, (2024)

Pri tome, nivoi dostignutog privrednog razvoja neke zemlje, a samim tim i globalnog rasta primarno zavise od (BBC Bitesize, 2024b):

- fizičkih faktora – kao geografskih i klimatskih faktora i geografskog položaja zemlje koji mogu direktno uticati na poljoprivrednu proizvodnju i prehrambenu industriju, a samim tim i na dostignuti nivo razvoja,
- ekonomskih faktora – kao stanja osnovnih makroekonomskih pokazatelja poput visine BDP-a i nacionalnog dohotka, stope

inflacije, stope nezaposlenosti, stabilnosti deviznog kursa, fiskalnog deficita, visine javnog duga, prirode monetarne politike, obima investicija, finansiranja razvojnih projekata i dr., koji svi zajedno posmatrano opredeljuju nivo razvoja neke zemlje, a samim tim i globalni rast,

- faktora životne sredine – kao uobičajenih ekoloških problema koji proizilaze iz ubrzanog rasta, industrijalizacije i urbanizacije poput zagađenja, emisija gasova sa efektom staklene bašte, dezertifikacije, ekstremnih poplava, suše, požara i tome slično, koji takođe utiču na rast i dostignuti nivo razvoja svake zemlje, a samim tim i svetske privrede,
- istorijskih faktora – neke zemlje su istorijski posmatrano bile kolonizovane, dok su se neke zemlje javljale u ulozi kolonizatora. Poznato je da su kolonijalne sile nemilosrdno crple i koristile resurse svojih kolonija, zahvaljujući čemu su i ostvarile impozantan ekonomski rast,
- političkih faktora – kao političke nestabilnosti, mogućih geopolitičkih tenzija, opasnosti od ratnih sukoba i vojnog puča i moguće prisustvo korupcije. U ovakvim se okolnostima sredstva obično ne usmeravaju ka onima kojima su najpotrebnija, dok i sama potrošnja na važne oblasti kao što su zdravstvo, obrazovanje, nauka, kultura i infrastruktura može biti nedovoljna i
- prirodnih resursa – neke zemlje imaju obilje prirodnih sirovina poput nafte, zemnog gasa, minerala, ruda, šuma, dragocenih metala, povoljnog geografskog položaja, pa čak i mora i vodnih tokova i dr. Ovi resursi se mogu lukrativno prodavati na međunarodnom tržištu, dok se zarađena sredstva mogu mudro ulagati u razvoj zemlje, što sve u krajnjoj liniji podstiče i globalni rast i razvoj.

Drugi izvori (Investopedia Team, 2024) u grupu najznačajnijih faktora privrednog rasta ubrajaju sledeće determinante:

- povećanje obima fizičkih kapitalnih dobara u privredi – koje u svakom slučaju dodaje vrednost i utiče na rast produktivnosti rada. Veći obim boljih i kvalitetnijih sredstava proizvodnje, alata, mašina, uređaja i proizvodne opreme omogućuje radnicima da proizvedu više kvalitetnijih proizvoda u datom vremenskom periodu. Međutim, da bi u jednoj privredi uopšte bilo moguće povećati obim fizičkih kapitalnih dobara, neophodno je ostvariti štednju iz koje bi se dalje finansirali resursi za stvaranje novog kapitala, ali i obezbediti

odgovarajuću vrstu kapitala koji mora da bude uposlen na pravom mestu i u pravom vremenskom trenutku da bi radna snaga uopšte mogla da ga produktivno koristi,

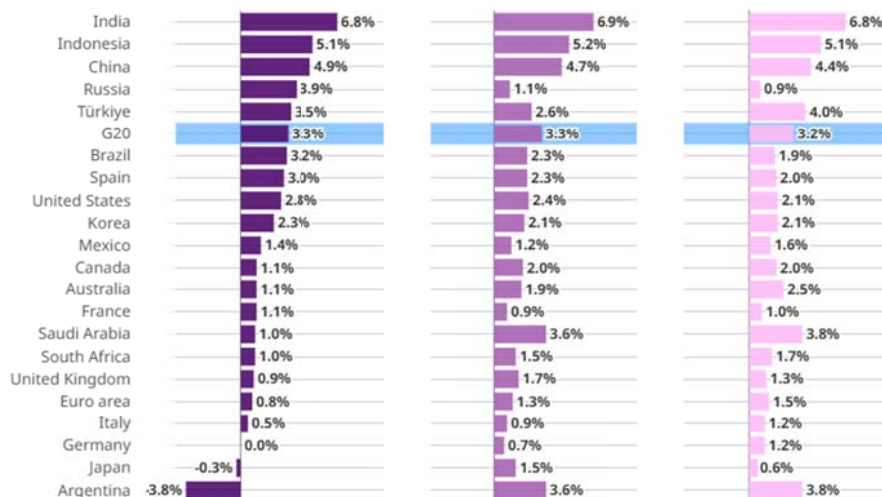
- tehnološki napredak – koji omogućuje radnicima da proizvode više kvalitetnijih proizvoda uz isti nivo uloženi kapitalnih dobara, kombinovanjem različitih proizvodnih tehnologija na produktivnije načine. Kao što je slučaj i sa rastom obima fizičkog kapitala, i stopa tehnološkog rasta u velikoj meri zavisi od stope štednje i obima ulaganja jer su to ključni faktori funkcije istraživanja i razvoja (research and development-R&D),
- rast obima radne snage – jer više radnika može da proizvede i više ekonomskih dobara i usluga, pod pretpostavkom nepromenjenih ostalih okolnosti. Međutim, kao i u slučaju privrednog rasta vođenog kapitalom, i ovde postoje neki ključni uslovi koji moraju da budu zadovoljeni da bi radna snaga uopšte mogla da utiče na privredni rast. Prvi se odnosi na kompetentnost, iskustvo i produktivnost novozaposlenih radnika, dok se drugi uslov odnosi na angažman pravih i odgovarajućih radnika na odgovarajućim radnim mestima koji će u kombinaciji sa pravim kapitalnim dobrima zaista i ostvariti pun proizvodni potencijal zemlje i
- razvoj ljudskog kapitala – pod kojim se podrazumeva poboljšanje ključnih kompetencija, veština, iskustva i znanja radnika koje neminovno dovodi do rasta njihove uspešnosti i produktivnosti. Ovo se postiže organizovanjem predavanja i obuka za zaposlene, kao i njihovim praktičnim delovanjem. Štednja, ulaganja i proizvodna specijalizacija su ključne metode za ostvarivanje rasta ljudskog kapitala. Pojam ljudskog kapitala se može odnositi i na širi društveni i institucionalni kapital, koji zajedno sa političkim i ekonomskim inovacijama mogu uticati na rast produktivnosti privrede.

1.2 Trenutni izgledi globalnog rasta

Generalno se predviđa da će globalna privreda ostati otporna uprkos značajnim izazovima sa kojima se suočava u ovom trenutku. Izveštaj Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) pod nazivom *Globalni izgledi* (Economic Outlook) za 2024. godinu navodi da će globalni BDP u 2025. godini verovatno da poraste za 3,3% i takođe za 3,3% u narednoj 2026. godini, a u odnosu na njegov ostvareni rast u visini od 3,2% u 2024. godini. Takođe se očekuje i dalja stabilizacija globalne inflacije u zemljama OECD-a sa 5,4%, koliko je iznosila u 2024. godini, na 3,8% u 2025. godini i na 3% u

2026. godini, koja bi trebalo da bude podržana daljim vođenjem restriktivne monetarne politike u većini analiziranih zemalja. Izveštaj ukazuje na to da se opšta inflacija već vratila na svoje ciljane nivoe u skoro polovini razvijenih privreda, kao i u oko 60% zemalja u razvoju. Tržišta rada širom sveta su takođe ublažila svoje fluktuacije i dalje beležeći nisku stopu nezaposlenosti u odnosu na njene istorijski posmatrane nivoe. Pri tome su snažan rast nominalnih plata i nastavak politike dezinflacije doprineli rastu realnih prihoda većine domaćinstava širom sveta. Međutim, uprkos tome, nije došlo do značajnijeg realnog rasta privatne potrošnje, ukazujući i na slabo poverenje potrošača u većini analiziranih zemalja. Istovremeno se i obim globalne trgovine oporavio od šokova izazvanih najnovijim ratnim konfliktima (Ratom u Ukrajini i Ratom u Gazi), sa njegovim projektovanim rastom od 3,6% u 2024. godini.

Slika 3. Projekcije rasta realnog BDP-a u 2024, 2025. i 2026. godini

Source: OECD Economic Outlook, December 2024.

Izvor: OECD, (2024)

Pri tome, izledi privrednog rasta značajno variraju od regiona do regiona. Predviđa se i da će privredni rast u Sjedinjenim Američkim Državama (SAD) u 2024. godini dostići nivo od 2,8%, pre njegovog procenjenog usporavanja na 2,4% u narednoj 2025. godini. Sa druge strane, u zemljama Evrozone oporavak realnih prihoda domaćinstava, rigidna tržišta rada i smanjenje kamatnih stopa spadaju u faktore koji podstiču dalji privredni rast. Tako je rast BDP-a u zemljama Evrozone projektovan na 1,3% u 2025. godini, kao i

na 1,5% u 2026. godini. Predviđa se i da će privreda Japana takođe rasti za 1,5% u 2025. godini, a da će nakon toga i opasti na 0,6% u narednoj 2026. godini. Očekuje se i dalje usporavanje privrednog rasta Kine, sa rastom njenog BDP-a u iznosu od 4,7% u 2025. godini i od 4,4% u 2026. godini. Što se pak tiče pojedinačno posmatranih zemalja, najveća se stopa realnog privrednog rasta u 2025. godini očekuje u Indiji (6,9%), za kojom slede Indonezija (5,2%), Kina (4,7%), Saudijska Arabija (3,6%), Turska (2,6%) i SAD (2,4%).

Globalna privreda se uprkos tinjajućim konfliktima i ratovima pokazala veoma otpornom, ukazujući i na relativno stabilan globalni rast. Međutim, aktuelne geopolitičke tenzije ipak postavljaju nove izazove i donose značajne rizike, uključujući i visoke nivoe javnog duga mnogih zemalja, ali i slabe srednjoročne izglede ozbiljnijeg privrednog rasta. Stoga se javlja potreba za sprovođenjem adekvatnih ekonomskih politika, a posebno za ublažavanjem mera monetarne i fiskalne politike kako bi se stvorili preduslovi za podsticanje rasta agregatne tražnje i potrošnje. Izveštaj naglašava da će mnoge zemlje morati da ulože više napora u razvoj obrazovanja i veština zaposlenih, da ukinu stroge restrikcije na poslovna ulaganja, kao i da reše probleme strukturnog nedostatka radne snage kako bi uopšte došlo do rasta produktivnosti, a time i do stvaranja osnova za zdrav privredni rast. Takođe se uočava i postojanje stalne neizvesnosti, uslovljene aktuelnim sukobima na Bliskom istoku i u Ukrajini, kao i rast intenziteta trgovinskih tenzija, što bi sve moglo da poremeti rast obima globalne trgovine, a samim tim i globalni privredni rast. U tom smislu bi rast poverenja potrošača mogao da podstakne agregatnu potrošnju, dok bi i smirivanje aktuelnih geopolitičkih sukoba moglo da doprinese stabilizaciji globalnih cena energenata, smanjenju inflacije, stabilizaciji finansijskih tržišta i nedostatku odgovarajuće radne snage. U vidu svojih zaključaka, Izveštaj poziva na odlučnu fiskalnu akciju i sprovođenje ambicioznih strukturnih reformi sa ciljem obezbeđivanja održivosti javnih finansija, optimizacije javnih prihoda i obezbeđivanja dovoljno javnih sredstava za sanaciju eventualnih posledica budućih šokova i pritisaka potrošnje (OECD, 2024).

1.3 Značaj regionalnih ekonomskih integracija za rast globalne privrede

Jedna se od važnih karakteristika savremenog procesa globalizacije odnosi na značajan rast obima globalne proizvodnje i trgovine. Brza globalna integracija dovela je do značajne privredne ekspanzije na globalnom planu,

posebno u industrijalizovanim, odnosno razvijenim zemljama, ali i u mnogim otvorenim zemljama u razvoju sa svojim spoljno orijentisanim ekonomskim i trgovinskim politikama. Tokom 90-tih godina prošlog veka globalna proizvodnja je rasla po prosečnoj godišnjoj stopi od 2,9%, dok je globalna trgovina rasla čak i brže, po prosečnoj godišnjoj stopi od oko 6%. U grupi ZUR, u odnosu na ostatak sveta, godišnja stopa privrednog rasta iznosila je više od 5%. I dok je region Azije rastao po prosečnoj godišnjoj stopi od oko 9%, region Afrike je znatno zaostajao za drugim regionima u svetu, sa svojom prosečnom godišnjom stopom rasta od oko 2,3%. Takođe je i obim trgovine u ZUR rastao mnogo brže od globalnog proseka, sa nekoliko azijskih zemalja koje su zabeležile čak i prosečne dvocifrene stope rasta (Ndukwe, 2006, str. 88).

Inače je brz privredni razvoj mnogih zemalja u razvoju, koje su otvorile svoja tržišta za slobodnu međunarodnu trgovinu tokom 70-tih i 80-tih godina prošlog veka, podstakao mnoge stručne rasprave o uticaju trgovine na privredni razvoj, pa samim tim i na globalni privredni rast. Mnoga istraživanja ukazuju na to da su tokom ovih godina slobodna trgovina i privredni rast bili u pozitivnoj korelaciji, kao i da zemalje sa velikom, otvorenom i razvijenom privredom rastu daleko brže od zemalja sa zatvorenom, manjom i manje razvijenom privredom. Istraživanja takođe ukazuju i na značaj geografske blizine zemalja sa otvorenom i razvijenom privredom za nivo razvoja posmatrane zemlje. Takođe iz analiza proizilazi i da male privrede rastu brže u slučaju kada sklapaju razne regionalne trgovinske sporazume sa velikim i razvijenijim privredama. Sa druge strane, u slučaju sklapanja trgovinskih sporazuma među malim i zatvorenim privredama često izostaju očekivani efekti privrednog rasta (Vamvakidis, 1998, str. 251).

Poznato je da je brza ekspanzija globalne trgovine nastala kao posledica sve veće otvorenosti savremenih zemalja. U druge važne faktore koji su doprineli imponantnom rastu globalnih trgovinskih tokova spadaju smanjenje prosečnih troškova transporta i primene informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT), smanjenje telekomunikacionih troškova, globalizacija proizvodnih procesa, kao i kretanje industrijskih grana ka oblastima i regionima koji nude mogućnosti proizvodnje uz niže prosečne troškove proizvodnje. Istovremeno je i proces liberalizacije globalne trgovine poprimio mnoge nove oblike, uključujući i nediskriminatornu unilateralnu liberalizaciju, multilateralnu liberalizaciju, kao i liberalizaciju unutar

formiranih trgovinskih blokova (zone slobodne trgovine, carinske unije i zajednička tržišta).

Pri tome su se koristi od liberalizacije i globalizacije u najvećoj meri osećale u onim zemljama i regionima koji su održali svoju spoljnu trgovinsku i privrednu orijentaciju. Nasuprot njima, samo je delić ovih koristi pripao zemljama sa slabim performansama sprovedenih reformi i slabim vezama sa međunarodnim trgovinskim sistemom. Međutim, rastuća izolacija i marginalizacija mnogih zemalja, a posebno afričkih ZUR, nastala je kao rezultat pogrešno vođene protekcionističke politike, uvedenih trgovinskih barijera i drugih tržišnih ograničenja pristupu osnovnim proizvodima i uslugama, ograničavajući na taj način i komparativnu prednost ovih zemalja u globalnim trgovinskim i privrednim tokovima (Ndukwe, 2006, str. 88-89).

U tom smislu procesi regionalnih ekonomskih integracija pomažu savremenim zemljama u podsticanju slobodnog protoka dobara, usluga, ljudi i kapitala, što dalje podstiče njihov privredni rast, a time i globalni rast i razvoj. Takođe i sama Svetska banka intenzivno podržava procese regionalnih integracija finansiranjem razvojnih projekata izgradnje zajedničke fizičke i institucionalne infrastrukture. Duboke podele između savremenih zemalja koje obično nastaju usled delovanja geografskih faktora, nedovoljno razvijene infrastrukture i neefikasnih politika produbljuju regionalne podele, predstavljajući ozbiljnu prepreku daljem privrednom rastu i razvoju. Stoga procesi regionalnih ekonomskih integracija omogućavaju zemljama da prevaziđu ove podele i međusobne razlike, podsticanjem integracije tržišta roba, usluga i faktora proizvodnje, čime se direktno olakšava odvijanje trgovinskih tokova, kao i slobodno kretanje ljudi, ideja, energije i kapitala. Dakle, procesi regionalnih ekonomskih integracija se mogu podsticati izgradnjom zajedničke fizičke i institucionalne infrastrukture, zahtevajući i uspostavljanje saradnje između savremenih zemalja u oblastima (WBG, 2024):

- trgovine, ulaganja i razvoja domaće regulative,
- razvoja transportne, IKT, telekomunikacione i energetske infrastrukture,
- fundamentalnih makroekonomskih i finansijskih politika i
- obezbeđivanja zajedničkih javnih dobara poput zajedničkih prirodnih resursa, putne infrastrukture, bezbednosti, obrazovanja, zdravstvenog sistema i sl.

Vremenom je saradnja u pomenutim oblastima poprimila različite institucionalne oblike, sa različitim nivoima preuzetih obaveza u pogledu

vođenja zajedničkih politika i zajedničkog suvereniteta, dok je u različitim regionima sveta ona imala različite prioritete. Svaka regionalna ekonomska integracija može dovesti do značajnih ekonomskih koristi, kao što su:

- rast efikasnosti tržišta,
- podela troškova obezbeđivanja javnih dobara i realizacije velikih infrastrukturnih projekata,
- suodlučivanje o ekonomskim politikama i sprovođenju neophodnih reformi,
- izgradnja osnovnih pretpostavki za uspešnu integraciju posmatrane regionalne integracije u globalne privredne i trgovinske tokove i
- nastanak značajnih neekonomskih koristi poput mira, stabilnosti, političke saradnje i poboljšane bezbednosti.

Međutim, pored koristi, ovi procesi nose sa sobom i neizbežne rizike, kao što su (WBG, 2024):

- razlike u preferencijama i prioritetima regionalne saradnje između zemalja, već u zavisnosti od njihovog geografskog položaja, njihove ekonomske geografije, nedovoljne povezanosti ili razlika u suverenitetu,
- teškoće pri proceni stvarnog uticaja date regionalne ekonomske integracije na trgovinske i investicione tokove, alokaciju privrednih aktivnosti, privredni rast i distribuciju dohotka,
- nedostatak adekvatnih komplementarnih politika i institucija koji može dovesti i do nedovoljno efikasnih ishoda, na primer poput političkih i graničnih prepreka koje mogu umanjiti koristi od izgradnje zajedničke saobraćajne ili energetske infrastrukture i
- ovi procesi nužno i neminovno dovode i do stvaranja takozvanih *pobednika* i *gubitnika*, posebno unutar posmatranih zemalja.

Stoga svaka regionalna integracija zahteva vođenje zajedničkih politika, kao i izgradnju zajedničkih institucija kako bi se osigurala inkluzivnost regionalizma, uz upravljanje ovim procesima na društveno, ekološki i ekonomski odgovoran i održiv način.

Rezime poglavlja

Pod globalnim rastom se podrazumeva širenje poslovanja na nova i potencijalno neiskorišćena međunarodna tržišta, koje omogućuje dopiranje do većeg broja ljudi putem datog asortimana proizvoda i usluga. Globalni rast

se može opisati i kao razvoj ili rast značaja neke industrijske grane, organizacije ili ideje na globalnom nivou. U makroekonomskom smislu, globalni rast se definiše kao stopa promene globalnog BDP-a, obično tokom jedne kalendarske godine. Globalni rast se još može opisati i kao povećanje obima globalne proizvodnje ekonomskih dobara i usluga u posmatranom periodu u odnosu na prethodni period. Globalni rast svakako donosi sa sobom brojne mogućnosti i izazove, dok u najznačajnije koristi od ekspanzije preduzeća na međunarodnom nivou ubrajamo ostvarivanje većeg dosega, poboljšani pristup ljudskim resursima, pristup novim proizvodnim objektima, diversifikaciju tržišta, povećanu svest o brendu i rast mogućnosti ulaganja.

Danas su različite zemlje sveta obično klasifikovane prema stepenu svog dostignutog nivoa privrednog i društvenog razvoja koji se može posmatrati na različite načine. Nivo dostignutog razvoja neke zemlje ukazuje na njen ostvareni ekonomski, društveni, kulturni i tehnološki napredak. Dok je nekada u vidu osnovnog kriterijuma klasifikacije bila korišćena takozvana Brandtova linija, danas je najpopularnija klasifikacija zemalja Svetske banke prema visini nacionalnog dohotka koja deli savremene zemlje na: a) zemlje niskog dohotka, b) zemlje nižeg srednjeg dohotka, c) zemlje višeg srednjeg dohotka i d) zemlje visokog dohotka. Na osnovu podataka Svetske banke se uočava i da su najznačajnije pomake u svom razvoju doživele zemlje Južne Azije, Južne Amerike i Kariba, ukazujući i na važne međuregionalne razlike u savremenom svetu. Pri tome, nivoi dostignutog privrednog razvoja neke zemlje, a samim tim i globalnog rasta primarno zavise od: a) fizičkih faktora, b) ekonomskih faktora, c) faktora životne sredine, d) istorijskih faktora, e) političkih faktora i f) prirodnih resursa. Drugi izvori literature u grupu najznačajnijih faktora privrednog rasta ubrajaju: a) rast obima fizičkog kapitala, b) tehnološki napredak, c) rast obima radne snage i d) razvoj ljudskog kapitala.

Tokom 90-tih godina prošlog veka globalna proizvodnja je rasla po duplo sporijoj prosečnoj godišnjoj stopi od rasta globalne trgovine. Poznato je da je brza ekspanzija globalne trgovine nastala kao posledica sve veće otvorenosti savremenih zemalja. Mnoga istraživanja ukazuju na to da su tokom 70-tih i 80-tih godina prošlog veka slobodna trgovina i privredni rast bili u pozitivnoj korelaciji, kao i da zemalje sa velikom, otvorenom i razvijenom privredom rastu daleko brže od zemalja sa zatvorenom, manjom i manje razvijenom privredom. Istraživanja takođe ukazuju i na značaj geografske blizine zemalja sa otvorenom i razvijenom privredom za nivo razvoja posmatrane zemlje, ukazujući na to da male privrede rastu brže u slučaju kada sklapaju razne

regionalne trgovinske sporazume sa velikim i razvijenijim zemljama. Pri tome su se koristi od liberalizacije i globalizacije u najvećoj meri osećale u onim zemljama i regionima koji su održali svoju spoljnu trgovinsku i privrednu orijentaciju. Nasuprot njima, samo je delić ovih koristi pripao zemljama sa slabim performansama sprovedenih reformi i slabim vezama sa međunarodnim trgovinskim sistemom.

U tom smislu procesi regionalnih ekonomskih integracija pomažu savremenim zemljama u podsticanju slobodnog protoka dobara, usluga, ljudi i kapitala, što dalje podstiče njihov privredni rast, a time i globalni rast i razvoj. Duboke podele između savremenih zemalja koje obično nastaju usled delovanja geografskih faktora, nedovoljno razvijene infrastrukture i neefikasnih politika produbljuju regionalne podele, predstavljajući ozbiljnu prepreku daljem privrednom rastu i razvoju. Stoga procesi regionalnih ekonomskih integracija omogućavaju zemljama da prevaziđu ove podele i međusobne razlike, podsticanjem integracije tržišta roba, usluga i faktora proizvodnje, čime se direktno olakšava odvijanje trgovinskih tokova, kao i slobodno kretanje ljudi, ideja, energije i kapitala. Danas se procesi regionalnih ekonomskih integracija mogu podsticati izgradnjom zajedničke fizičke i institucionalne infrastrukture, dok oni nose sa sobom značajne ekonomske koristi za integrisane zemlje, ali i izvesne rizike i ograničenja. Stoga svaka regionalna integracija zahteva vođenje zajedničkih politika, kao i izgradnju zajedničkih institucija kako bi se osigurala inkluzivnost regionalizma, uz upravljanje ovim procesima na društveno, ekološki i ekonomski odgovoran i održiv način.

Pitanja za proveru naučenog gradiva

1. Objasnite šta je globalni rast?
2. Koji su razlozi širenja poslovanja savremenih preduzeća na međunarodnom nivou?
3. Koje su najznačajnije koristi od globalnog širenja preduzeća?
4. Šta je Brandtova linija?
5. Na koji način Svetska banka sprovodi klasifikaciju savremenih zemalja?
6. Koje sve faktore globalnog razvoja poznajete?
7. Kakvi su najnoviji izgledi globalnog rasta?
8. Da li, prema vašem mišljenju, ima značajnijih regionalnih razlika u privrednom rastu i razvoju?
9. Na koji način globalni geopolitički sukobi utiču na rast svetske privrede?

10. Kako su se u poslednje vreme kretale globalna proizvodnja i globalna trgovina?
11. Koji su faktori doprineli imponantnom rastu globalne trgovine?
12. Ko je imao najviše, a ko najmanje koristi od procesa liberalizacije i globalizacije?
13. Koja je uloga savremenih procesa regionalnih ekonomskih integracija?
14. Koje su najznačajnije posledice procesa regionalnih ekonomskih integracija?
15. Koji se oblici saradnje obično javljaju unutar savremenih regionalnih integracija?
16. Koje su konkretne ekonomske koristi od procesa regionalnih integracija?

Izvori literature

1. BBC Bitesize, (2024a), Classifying parts of the world, dostupno na: <https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/z838xsg/revision/1>.
2. BBC Bitesize, (2024b), Factors influencing global development, dostupno na: <https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/z838xsg/revision/4>.
3. Collins, (2024), Global growth, dostupno na: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/global-growth>.
4. Investopedia Team, (2024), Economic Growth: What It Is and How It Is Measured, Investopedia, June 5, 2024, dostupno na: <https://www.investopedia.com/terms/e/economicgrowth.asp>.
5. Metreau, Eric, Young, Kathryn Elizabeth, Eapen, Shwetha Grace, (2024), World Bank country classifications by income level for 2024-2025, July 1, 2024, dostupno na: <https://blogs.worldbank.org/en/opendata/world-bank-country-classifications-by-income-level-for-2024-2025>.
6. Ndukwe, F. O., (2006), Promoting Trade: Regional Integration and the Global Economy, International Monetary Fund, str. 88-115, dostupno na: <file:///C:/Users/Lidija/Documents/Downloads/9781589062627-ch06.pdf>.
7. Organisation for Economic Co-operation and Development, (2024), Economic Outlook: Global growth to remain resilient in 2025 and 2026 despite significant risks, December 4, 2024, dostupno na: <https://www.oecd.org/en/about/news/press-releases/2024/12/economic-outlook-global-growth-to-remain-resilient-in-2025-and-2026-despite-significant-risks.html>.
8. Proclinical, (2024), Global growth: Why your life science business should expand internationally (and how to do it), dostupno na:

<https://www.proclinical.com/global-growth#:~:text=Global%20growth%20means%20expanding%20your,with%20your%20products%20and%20services>.

9. Steil, Benn, (2024), Global Growth Tracker: World Economies by GDP, June 12, 2024, dostupno na: <https://www.cfr.org/article/global-growth-tracker-world-economies-gdp>.
10. Vamvakidis, Athanasios, (1998), Regional Integration and Economic Growth, *The World Bank Economic Review*, Volume 12, Issue 2, pp. 251-270. <https://doi.org/10.1093/wber/12.2.251>
11. World Bank Group, (2024), Regional Integration, WBG, dostupno na: <https://www.worldbank.org/en/topic/regional-integration/overview>.

O autorkama udžbenika

Lidija Madžar je rođena u Beogradu gde je završila osnovnu školu, Desetu beogradsku gimnaziju i gde je diplomirala na Fakultetu za trgovinu i bankarstvo Univerziteta “Braća Karić” iz Beograda. Svoju magistarsku tezu *Nove tendencije u regionalnoj politici Evropske unije* i doktorsku disertaciju *Integracija Srbije u Evropsku uniju kao faktor podsticanja politike konkurencije* odbranila je na Fakultetu za ekonomiju, finansije i administraciju (FEFA) u Beogradu. Trenutno radi kao vanredni profesor na Fakultetu za finansije, bankarstvo i reviziju Alfa BK univerziteta iz Beograda na kojem izvodi nastavu iz grupe fundamentalnih ekonomskih predmeta na osnovnim, master i doktorskim akademskim studijama. Prof. dr Lidija Madžar je ujedno i dekan Fakulteta za finansije, bankarstvo i reviziju, predsednica je Komisije za samovrednovanje Alfa BK univerziteta i rukovodilac studijskog programa master akademskih studija (MAS) Trgovina, a angažovana je i kao Korednik naučnog časopisa *Glasnik za društvene nauke* u izdanju Fakulteta za finansije, bankarstvo i reviziju Alfa BK univerziteta.

Profesorka Lidija Madžar je od 2023. godine zaposlena na Alfa BK Univerzitetu u zvanju vanredni profesor za užu naučnu oblast Opšta ekonomija, član je redakcija nekoliko naučnih časopisa, redovno učestvuje na naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu i autor je oko 80 samostalnih i 25 koautorskih naučnih, stručnih i preglednih članaka, 4 udžbenika namenjena studentima osnovnih i master studija Alfa BK univerziteta, kao i naučne monografije *Globalne privredne posledice Ukrajinskog rata*. Član je Društva ekonomista Beograda (DEB) i Naučnog društva ekonomista Srbije (NDES). Ona je ujedno i aktivni učesnik na domaćim i međunarodnim naučnim projektima Alfa BK univerziteta. Profesorka Lidija Madžar je i instruktor Kurasa iz statističke obrade podataka u programu IBM SPSS.

Milica Simić je rođena u Kragujevcu 1986. godine. Fakultet za trgovinu i bankarstvo završila je na Alfa Univerzitetu u Beogradu na smeru Računovodstvo i revizija, čime je stekla zvanje Diplomiranog ekonomiste. Master studije je završila na Fakultetu za finansije, bankarstvo i reviziju na Alfa BK Univerzitetu u Beogradu na smeru Trgovina, sa prosečnom

ocenom 9,33 i odbranjenim master radom *Pojam i metodologija upravljanja investicionim projektom*, čime je stekla zvanje master ekonomiste. Konačno, doktorske akademske studije završila je takođe na Fakultetu za finansije, bankarstvo i reviziju Alfa BK Univerziteta u Beogradu na smeru Međunarodna trgovina i biznis, sa prosečnom ocenom 9,66 i odbranjenom doktorskom disertacijom *Unapređenje spoljnotrgovinske razmene agroindustrijskih proizvoda Republike Srbije sa zemljama Evroazijskog ekonomskog saveza – problemi i perspektive*, čime je stekla zvanje doktora ekonomskih nauka.

Profesorka Milica Simić je od 2014. do 2021. godine bila zaposlena na Alfa BK Univerzitetu u zvanju asistenta u nastavi, dok je između ostalog radila i kao saradnik Studentske službe, koordinator za master i doktorske studije i član Akreditacionog tima Alfa BK Univerziteta. Od 2024. godine zaposlena je na Alfa BK Univerzitetu u zvanju vanredni profesor za užu naučnu oblast Opšta ekonomija, a obavlja i funkciju Prorektora za finansije i organizaciju. Profesorka Milica Simić je objavila i veći broj naučnih i stručnih radova iz oblasti međunarodne trgovine i finansija u naučnim časopisima od nacionalnog i međunarodnog značaja, a član je i uredništva nekoliko naučnih časopisa i zbornika radova sa održanih naučnih konferencija. Ona je takođe i aktivni učesnik na domaćim i međunarodnim naučnim projektima Alfa BK univerziteta.

CIP – каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

339.92(075.8)

МАЏАР, Лидија, 1976-

Regionalne ekonomske integracije u savremenom svetu / Lidija Madžar, Milica Simić. - Beograd : Alfa BK Univerzitet, 2025 (Beograd : 3D+). - 227 str. : ilustr. ; 24 cm

Slike autora. - Tiraž 100. - O autorkama: str. 224-225. - Bibliografija uz svako poglavlje.

ISBN 978-86-6461-091-9

1. Симић, Милица, 1986- [аутор]
а) Економске интеграције б) Регионална сарадња

COBISS.SR-ID 167655689